

Bölüm 9

TARIM DEVRİMİNDEN SANAYİ DEVRİMİNE TARİHSEL GELİŞİM SÜRECİ

M. Çağrı PEHLİVANOĞLU¹

1. GİRİŞ

Geçmişten bugüne kadar olan dönemde insanoğlu farklı yaşam biçimlerini deneyimleyerek öğrenmiş ve birçok medeniyet geliştirmiştir. Avcılık-toplayıcılık aşamasından başlayan, zaman içerisinde tarımcı-hayvan yetiştiricisi konumuna erişen, sonrasında mekanik alandaki ilerlemeleri hayatına dâhil eden insanoğlu, elde ettiği birikim neticesinde günümüzde bilgiyi yaşamının merkezine koymuştur. Bu ilerleyişte ilkel toplum, tarım toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu olmak üzere medeniyetin seviyesi de değişiklik göstermiştir. İnsanlığın tüm bu gelişim aşamalarında bazı devrimlerin etkisi ön plandadır.

“Devrim” kelime anlamı olarak toplumların yaşamında belli bir alanda yeniliğe neden olan ani, radikal ve nitelikli değişikliği ifade eder. Devrimler insanlık tarihi boyunca toplumların yapısında sosyal, kültürel, ekonomik, politik alanlarda köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Devrimlerin kaynağı insanoğlunun hayatını geliştirebilecek alternatif arayışlarla karşı karşıya kalması sonucunda ortaya çıkan ihtiyaç mekanizmasıdır. Devrim süreçleri arasındaki zaman gelişen nüfus, çeşitli bilimsel alanlarda artan bilgi birikimi ve ilerleyen teknoloji neticesinde insanlığın yeni beklentilerinin karşılanabilir hale gelmesiyle her geçen gün kısalmaktadır.

İktisat ve yönetim bilimi tarihi açısından değerlendirildiğinde toplumsal yaşamı temel olarak etkileyen ve devrim olarak nitelendirilebilecek önemli iki olay bulunur. Bunlardan birincisi Tarım Devrim (Neolitik Devrimi), ikincisi Sanayi Devrimi (Endüstri Devrimi)'dir (Özsoylu, 2017: 42). Tarım ve Sanayi devrimlerinin gözlemlenen en belirgin ortak özellikleri her ikisinin de üretim alanında olması, dünya medeniyetine zenginlikler katması ve yarattıkları etki sonucunda yeryüzündeki insan popülasyonundaki artıştır. Tarım Devrimi öncesinde 5-10 milyon olarak tahmin edilen insan nüfusu devrim sonrasında 750 milyona (Güran & Erdem, 2004, s. 4), Sanayi Devrimi sonrasında da günümüzdeki nüfus olan 7,8 milyara ulaşmıştır (Birleşmiş Milletler, 2020).

¹ Dr., Öğretim Görevlisi, cpehlivanoglu@yahoo.com

KAYNAKÇA

1. Akben, İ., & Avşar, İ. İ. (2018). Endüstri 4.0 ve karanlık üretim: genel bir bakış. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 26-37.
2. Aksoy, A. (2016). Geleneksel devletten modern devlete: Sanayi devrimi ve kamu yönetimi dönüşümünde değişim. *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 33-40.
3. Allen, R. C. (2017). *The Industrial Revolution: A Very Short Introduction*. United Kingdom: Oxford University Press.
4. Altan, Ö. Z. (2007). *Sosyal politika*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
5. Aydemir, H. (2018). Sanayi 4.0 ve Türkiye ekonomisi açısından etkileri. *Sosyoekonomi*, 26(36), 253-261.
6. Bakkalbaşı, İ. O. (2017). Yönetim biliminin doğuşu ve ilk temsilcileri hakkında bir tartışma. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 39(2), 429-450.
7. Birleşmiş Milletler (United Nations). (2020, 09 13). World population prospects 2019. <https://population.un.org/wpp/Download/Standard/Population/> adresinden alındı
8. Deane, P. M. (1979). *The first industrial revolution*. United Kingdom: Cambridge University Press.
9. Direk, M. (2012). *Tarım ve deontoloji*. Konya: Eğitim Yayınevi.
10. Eğilmez, M. (2018). Endüstri 4.0. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, (15), 264-271.
11. Erdoğan, M. M. (2018). Türkiye'nin dördüncü sanayi devrimi sürecindeki konumu. *Uluslararası Ekonomi Siyaset ve Yönetim Sempozyumu* (s. 1-10). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
12. Ferit, İ., & Arslan, N. T. (2004). Bilgi toplumuna geçiş sürecinde örgütsel yapıda meydana gelen değişimler: Bilişim teknolojisi örgütsel yapı ilişkisi. *I.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (30), 31-50.
13. Genç, N. (2007). *Yönetim ve organizasyon -çağdaş sistemler ve yaklaşımlar-*. Ankara: Seçkin.
14. Genç, S. (2018). Sanayi 4.0 yolunda Türkiye. *Sosyoekonomi*, 26(36), 235-243.
15. Günay, D. (2002). Sanayi ve sanayi tarihi. *Mimar ve Mühendis Dergisi*, 31, 8-14.
16. Güran, T., & Erdem, B. (2004). *İktisat tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
17. Kılıç, S., & Alkan, R. (2018). Dördüncü sanayi devrimi endüstri 4.0: dünya ve türkiye değerlendirmeleri. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 29-49.
18. Kılıç, L., Bayram, N., Altunay, A., Cangöz, İ., Uztuğ, F., & Gökalp, E. (2002). *Toplum ve iletişim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
19. Köktaş, A. M., & Gölçek, A. G. (2016). Endüstri devrimi ve Osmanlı İmparatorluğu: Askeri fabrikalaşma örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(4), 95-105.
20. More, C. (2000). *Understanding the industrial revolution*. London: Routledge.
21. Morrar, R., Arman, H., & Mousa, S. (2017). The Fourth industrial revolution (industry 4.0): A social innovation perspective. *Technology Innovation Management Review*, 7(11), 12-20.
22. Nişancı, Z. N. (2015). Geçmişten günümüze yönetim düşüncesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(25), 257-294.
23. Orhan, A. (2019). Endüstri 4.0 devrim mi devinim mi? *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 557-576.
24. Öcal, F. M., & Altıntaş, K. (2018). Dördüncü sanayi devriminin emek piyasaları üzerindeki olası etkilerinin incelenmesi ve çözüm önerileri. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 2066-2092. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 2066-2092.
25. Özdoğan, O. (2017). *Endüstri 4.0: Dördüncü sanayi devrimi ve endüstriyel değişimin anahtarları*. İstanbul: Pusula.
26. Özkan, M., Al, A., & Yavuz, S. (2018). Uluslararası politik ekonomi açısından dördüncü sanayi-endüstri devrimi'nin etkileri ve Türkiye. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 1, 1-30.
27. Özsoylu, A. F. (2017). Endüstri 4.0. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 21(1), 41-64.

28. Ross, S. (2008). *The industrial revolution*. Dubai: Evans Brothers Limited.
29. Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. Geneva: World Economic Forum.
30. Sözen, M., & Mescioğlu, T. (2019). Endüstri 4.0'ın itici güçlerinin Türkiye ve Çin üzerindeki etkileri. *International Journal of Social Inquiry*, 12(1), 287-315.
31. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2019). 2023 Sanayi ve Teknoloji Stratejisi. T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı: <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/SanayiStratejiBelgesi2023.pdf> adresinden alındı
32. TDK. (2020, 08 26). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
33. Torun, İ. (2003). Endüstri Toplumu'nun oluşmasında etkili olan iktisadi ve sina-i faktörler. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(1), 181-196.
34. Xu, M., David, J. M., & Kim, S. H. (2018). The fourth industrial revolution: Opportunities and challenges. *International Journal of Financial Research*, 9(2), 90-95.
35. Yalçın, M. F. (2018). Küresel rekabette Türkiye açısından dönüm noktası: Sanayi 4.0. *Sosyoekonomi*, 26(36), 225-233.